

Sodelovanje Zavoda za gozdove Slovenije pri urejanju prostora

Co-operation of the Slovenia Forest Service in Spatial Planning

Živan VESELIČ*

Izvleček

Veselič, Ž.: Sodelovanje Zavoda za gozdove Slovenije pri urejanju prostora. Gozdarski vestnik št. 9/1996. V slovenščini, cit. lit. 5.

Članek obravnava vlogo, ki jo ima Zavod za gozdove Slovenije kot javna gozdarska služba pri urejanju prostora, ki je vse bolj obremenjen oziroma so pritiski nanj zaradi želje po različnih rabah vedno večji. Navedene so naloge, ki jih na področju urejanja prostora Zavodu za gozdove Slovenije določa Zakon o gozdovih, ter prioritete naloge Zavoda v zvezi s pripravo prostorskih vsebin gozdnogospodarskih načrtov in drugimi nalogami na področju urejanja prostora.

Ključne besede: urejanje prostora, Zakon o gozdovih, Zavod za gozdove Slovenije, gozdnogospodarski načrt.

Synopsis

Veselič, Ž.: Co-operation of the Slovenia Forest Service in Spatial Planning. Gozdarski vestnik, No. 9/1996. In Slovene, lit. quot. 5.

The article focuses on the role of the Slovenia Forest Service as a public service in spatial planning, with the space being increasingly affected and exposed to great pressures demanding its multiple utilization. The tasks which are assigned to the Forestry Institute in the Forestry Act regarding spatial planning as well as priority tasks of the Institute regarding the elaboration of spatial topics in forest management plans and other functions in the sphere of spatial planning are enumerated.

Key words: spatial planning, Forestry Act, Slovenia Forest Service, forest management plan.

1 UVOD

1 INTRODUCTION

Življenski prostor je na našem planetu, ki mu je usoda že pred davnimi leti določila premer, nekaj pozneje pa odnos med kopnim in morjem, nedvomno omejena dobrina. Tudi v Sloveniji so pritiski na prostor zaradi želje po njegovi različni rabi vse večji, obremenitev gozda ali poseg vanj pa se pri teh potrebah zdita vse prevečkrat najpreprostejši in najmanj škodljivi rešitvi.

Zaradi navedenega se pri načrtovanju gozdarji srečujemo z naraščajočo potrebo po uskladitvi rabe prostora z drugimi uporabniki oziroma dejavnostmi v prostoru. Prostor postaja vse pomembnejša vsebina takor načrtovanja v gozdarstvu kot tudi konkretnega operativnega dela gozdarjev na terenu. Lahko rečemo, da se obseg dela z gozdom razširja. Delo na usmerjanju razvoja gozdnega ekosistema v ožjem smislu

ostaja skoraj v izključni domeni gozdarjev (glede živalskega sveta v sodelovanju z lovske organizacijami), zaradi naraščajočih vplivov civilizacije na gozdove (onesnaženje okolja z vsemi posledicami za gozd, prevelika številčnost nekaterih vrst divjadi, obremenitev gozdov z rekreativnimi obiski vseh vrst itd.) pa zahtevnost tega dela celo močno narašča. Hkrati pa smo, zaradi temeljitega poznavanja gozdnega prostora, ranljivosti rastišč in življenskih združb na njih ter vlog gozda in gozdnega rastišča za življenje krajine, nedvomno poklicani, da zelo aktivno sodelujemo pri strateških presojah o rabi prostora. Pri tem mislim na presoje, ki imajo, upoštevajoč prav vse dejavnike – naravne, razvojno gospodarske, kulturne, obrambne in druge – nalogo zagotoviti optimalno rabo vsega prostora in optimalno izrabo naravnih virov. To pa je že naloga celovitega prostorskega planiranja.

Gozd v Sloveniji pokriva prek polovice slovenskega ozemlja. Analize kažejo, da je v Sloveniji le četrtina krajine take, da gozd v njej površinsko ne prevladuje (Golob, Kovač, Žonta, Čampa 1994). Tudi ocene na

*Mag. Ž. V., dipl. inž. gozd., Zavod za gozdove Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, SLO

osnovi Zakona o gozdovih, ki v 3. členu gozdni prostor določa kot gozd in negozdno zemljišče, ki je ekološko ali funkcionalno povezano z gozdom, kažejo, da je gozdnege prostora v Sloveniji kar okrog 75 % površine Slovenije. Gozdarstvo je skozi izkušnje pri obvladovanju gozdnih prostranstev razvilo organizacijo, členitev prostora, tehnike inventur in načrtovanja, ki nam omogočajo obvladovati ta prostor.

Zaradi velikega deleža vsega prostora, ki ga gozdarji informacijsko in tudi širše strokovno obvladujemo, zaradi pogoste razpršenosti gozda med zemljišča za drugo rabo, zaradi naraščajoče teže našega strokovnega dela na prostorskih presoajah ter zaradi nujnih uskladijev vseh uporabnikov prostora že v fazi načrtovanja rabe prostora, tudi gozdnega, se je zakonodajalec ob sestavi novega Zakona o gozdovih odločil nameniti posebno težo prostorski vsebini gozdnogospodarskih načrtov ter postopkom njihovega usklajevanja med različnimi uporabniki prostora. Rodil se je prostorski del gozdnogospodarskega načrta, kot njegov posebni del, ter zakonski zapis (v 14. členu), da se ta del gozdnogospodarskega načrta sprejema po določbah predpisov o urejanju prostora.

Ne glede na to, kaj bo pisalo v predpisih o urejanju prostora glede sprejemanja prostorskih delov gozdnogospodarskih načrtov gospodarskih enot in območij in neglede na to, kako bo morebitno medresorsko usklajevanje v podrobnosti določilo vsebino prostorskih delov gozdnogospodarskih načrtov, je na dlani, da bomo morali ob izdelavi gozdnogospodarskih načrtov vsebinam njihovih prostorskih delov ter uskladitvam teh vsebin z različnimi uporabniki prostora v prihodnje posvetiti posebno pozornost.

2 NALOGE ZAVODA ZA GOZDOVE SLOVENIJE V ZVEZI S PRIPRAVO PROSTORSKIH VSEBIN GOZDNOGOSPODARSKIH NAČRTOV IN DRUGE NALOGE PRI UREJANJU PROSTORA

2 THE FUNCTIONS OF THE SLOVENIA FOREST SERVICE REGARDING THE ELABORATION OF SPATIAL TOPICS IN FOREST MANAGEMENT PLANS AND OTHER FUNCTIONS IN LANDSCAPE PLANNING

Zakon o gozdovih v 14. in 56. členu določa, da gozdnogospodarske načrte izdeluje Zavod za gozdove Slovenije.

V prvem odstavku 8. člena Zakona o gozdovih je med drugim zapisano, da se z načrti za gospodarjenje z gozdovi določijo pogoji za usklajeno rabo gozdov in poseganje v gozdni prostor.

V 8. odstavku 14. člena je posebej zapisano, da Zavod pripravlja tudi prostorske dele gozdnogospodarskih načrtov.

21. člen Zakona o gozdovih določa, da je potrebno za posege v gozd in gozdni prostor pridobiti dovoljenje v skladu s predpisi o urejanju prostora ter da je potrebno k takemu dovoljenju pridobiti soglasje Zavoda za gozdove Slovenije.

Drugi odstavek istega člena določa, da je treba pridobiti soglasje Zavoda za gozdove Slovenije tudi k dovoljenju za poseg v prostor za graditev objektov zunaj gozda, če je iz poročila o vplivih na okolje razvidno, da bi objekt ali posledice delovanja objekta negativno vplivali na gozdni ekosistem in funkcije gozda.

20. člen Zakona o gozdovih določa nalogo Zavoda v zvezi z gospodarjenjem s posamičnim gozdnim drevjem oziroma s skupinami gozdnega drevja zunaj naselij.

Delo Zavoda za gozdove Slovenije je torej prežeto z obravnavanjem prostorskih vsebin, načrtovanjem rabe gozda in gozdnega prostora in v primeru vsebin 21. (prehodno tudi 92.) člena Zakona o gozdovih tudi z odločanjem o upravnih stvareh v zvezi z urejanjem prostora na osnovi javnega pooblastila (danega z drugim odstavkom 56. člena Zakona o gozdovih).

Ne glede na status prostorskih delov gozdnogospodarskih načrtov je naloga Zavoda za gozdove Slovenije, da vse navedene naloge s področja urejanja prostora izvajajo odgovorno in strokovno kar najbolje.

Naloge, ki jih na področju urejanja prostora Zakon o gozdovih določa Zavodu za gozdove Slovenije, so strokovno zahtevne in obsežne. Obravnavane naloge je Zavod za gozdove Slovenije strokovno in organizacijsko sposoben izvesti, probleme pa mu povzroča nezapolnjenost sistemiziranih delovnih mest in preskromna sredstva za nabavo informacijske opreme.

3 PRIORITETNE NALOGE ZAVODA ZA GOZDOVE NA PODROČJU UREJANJA PROSTORA

3 PRIORITY TASKS OF THE SLOVENIA FOREST SERVICE IN THE FIELD OF SPATIAL PLANNING

Ovrednotenje funkcij gozdov in gozdne-ga prostora

Evaluation of forest functions and forest space

Gre za osrednjo strokovno nalogo na področju urejanja gozdnega prostora, ki naj omogoči celovito presojo vsakega dela gozda in gozdnega prostora v procesu določitve rabe gozda in gozdnega prostora, bodisi ob izdelavi gozdnogospodarskih načrtov bodisi ob naključnih potrebah po presoji primernosti obremenitve gozda z določeno dejavnostjo ali posegom v gozd in gozdni prostor.

Gozd in gozdni prostor bomo v tem pogledu razčlenili na funkcijske enote, od katerih bo vsaka imela določeno kombinacijo stopenj poudarjenosti ekoloških, socialnih in proizvodnih funkcij. Ves gozdni prostor naj bi na funkcijske enote razčlenili na ravni podrobnosti, ki jo dopušča merilo karte 1:25.000 (kar naj bi določal tudi Pravilnik o gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtih, ki je v pripravi), bolj obremenjenim predelom pa imamo v načrtu funkcije določiti podrobneje.

Meje funkcijskih enot imamo v načrtu na vektorski način povzeti v računalniški medij (v poseben sloj), v bazi podatkov pa bo za vsako funkcijsko enoto zabeleženo:

- utemeljitev funkcij,
- primernost oziroma ogroženost funkcij,
- potrebni ukrepi zaradi funkcij,
- stopnja nujnosti ukrepov.

Ni predvideno, da bi bila vsaka funkcijska enota svoj odsek, saj bi s tem brez potrebe do skrajnosti razčlenili gozdove, razen se-

veda v primerih, ko bi bil zaradi velike poudarjenosti katere od ekoloških funkcij določen gozd razglašen za varovalni gozd ali bi bil zaradi velike poudarjenosti katere od drugih funkcij določen gozd razglašen za gozd s posebnim namenom.

Nekatere od funkcij, ki jih določa Zakon o gozdovih, smo sposobni gozdom določiti in jih ustrezno ovrednotiti samo gozdarji in bomo delo v glavnem opravili gozdarji sami, pri nekaterih od njih pa bomo potrebovali konzultacijo strokovnjakov drugih strok oziroma dejavnosti.

Znanje o funkcijah posameznih predelov gozda bomo bogatili, funkcije gozdov se s časom tudi spreminjajo, zato informacije o funkcijah gozdov ne bodo nekaj stalnega, nujno pa je, da ob času izdelave gozdnogospodarskega načrta napravimo njihovo revizijo in upoštevamo najnovejšo stanje v pogledu funkcij gozdov in gozdnega prostora v gospodarski enoti, saj te informacije neposredno vplivajo na naravo načrtovanih ukrepov v gozdu in gozdnem prostoru, na njihov obseg in intenzivnost, čas in način njihove realizacije itd. Zato je tudi členitev gozda in gozdnega prostora glede na funkcije tako pomembna vsebina gozdnogospodarskega načrta.

Priprava predloga območij varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom

The setting up of protection forest areas and the forests of special purpose

Na podlagi kriterijev za posamezne stopnje poudarjenosti funkcij, kot so zapisani v delovnem gradivu osnutka Pravilnika o gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtih, po območjih že preverjamo ustreznost določitve območij gozdov, ki so bili po območnih načrtih za obdobje 1991–2000 zaradi poudarjenih funkcij posebej obravnavani (izločeni). Najprej preverjamo ustreznost določitve območij tistih gozdov, ki so bili posebej obravnavani zaradi funkcij, zaradi katerih se gozdovi razglasijo za varovalne oziroma za gozdove s posebnim namenom z zakonom.

Dograditev prostorskega informacijskega sistema

Supplementing spatial information system

Načrtovanje rabe gozdnega prostora ter postopek usklajevanja o njegovi rabi med različnimi uporabniki prostora oziroma dejavnostmi v prostoru zahtevata kakovostne informacije o prostoru – objektivne, prostorsko locirane (to omogoča tudi ponovitev snemanj), statistično dovolj zanesljive ter smotno ažurne, po vsebini prilagojene potrebi usmerjanja razvoja krajine in gozdnega ekosistema in vsem strokovnim obravnavam v zvezi z določitvijo usklajene rabe gozdnega prostora.

Vsi razpoložljivi podatki o gozdnih rastiščih, vsi podatki gozdnih inventur, tekočih in za desetletja nazaj, vse evidence sečenj in izvedenih gojitvenih in varstvenih del v gozdovih, pomembnejše vsebine opisov gozdov ob izdelavi gozdnogospodarskih načrtov gospodarskih enot, nekatere vsebine gojitvenih načrtov, podatki popisov usklajenosti rastlinojedov z gozdnim okoljem, podatki o poškodovanosti gozdov zaradi drugih abiotičnih in biotičnih vplivov, podatki o odprtosti gozdov s prometnicami, podatki o funkcijah gozdov in drugi podatki morajo biti zajeti v celovitem informacijskem sistemu in morajo biti v pomoč pri strokovnem delu usmerjanja razvoja gozdov in gozdnega prostora na vseh ravneh, tako pri sestavi gozdnogojitvenih načrtov, lovskogojitve-

nih načrtov, kot gozdnogospodarskih načrtov gospodarskih enot in območij, vključujoč njihove prostorske dele.

Takšnega informacijskega sistema in njegove celovite izrabe si brez sodobne tehnologije ni mogoče zamisliti.

Zavod za gozdove Slovenije si veliko prizadeva in vlaga, kolikor je le mogoče ob omejenih proračunskih sredstvih tudi denarja, za oblikovanje in delovanje opisane informacijskega sistema ter za usposabljanje vsega strokovnega kadra, da bi ga lahko pri delu kar najbolje izkoristil. Že v fazi priprave na vsestransko povezano obravnavo gozda in gozdnega prostora se kažejo izrazite prednosti enotno organizirane javne gozdarske službe.

VIRI

1. * Zbornik posvetovanja Strokovna izhodišča za pripravo Pravilnika o gozdnogospodarskem, gozdnogojitvenem in lovskogojitvenem načrtovanju, Ljubljana 1994
2. Gašperšič, F., 1991: Razmejitev med gozdnogospodarskim načrtovanjem ob izdelavi načrtov gospodarskih enot in gozdnogojitvenim načrtovanjem, GozdV 9-10/91, Ljubljana
3. Gašperšič, F., 1995: Gozdnogospodarsko načrtovanje v sonaravnem ravnanju z gozdovi, Ljubljana
4. * Zakon o gozdovih, Uradni list RS, št. 30/93
5. * Delovno gradivo osnutka Pravilnika o gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtih (naslov osnutka v pripravi)

Foto Špeja Habič: Kras se zarašča

